

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจสำคัญของการเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษาและสร้างเสริมคุณภาพประชากรไทยคือการพัฒนาในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนจากการเน้นที่ผู้สอนมาเป็นการเน้นที่ผู้เรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองร่วมรับผิดชอบการเรียนการสอน สร้างวินัยในการเรียนเอง รวมทั้งวัดและประเมินผลด้วยตนเอง โรงเรียนมีหน้าที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพนำไปสู่การมีคุณลักษณะที่สังคมต้องการ พร้อมทั้งดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2540)

การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการปรับปรุงหลักสูตร การแนะแนว แบบเรียนวิธีสอนการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียน ทราบว่าตนเองเก่งอ่อนในเรื่องใดบ้าง โดยทั่วไปแล้วการประเมินผลการเรียนการสอนที่กระทำกันมีสองแบบ คือการประเมินผลความก้าวหน้า (formative evaluation) และการประเมินผลรวมสรุป (summative evaluation) การประเมินผลความก้าวหน้าเป็นการประเมินระหว่างทำการสอนในแต่ละหน่วยการเรียน เพื่อวัดระดับความรู้ (master) และค้นหาข้อบกพร่องของนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินข้อบกพร่องในการสอนอันเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ส่วนการประเมินผลรวมสรุปเป็นการประเมินครั้งละหลาย ๆ หน่วยการเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนนั้นแล้วเพื่อตัดสินการเรียนรู้ว่ารอบรู้ในวิชานั้นหรือไม่ (สมชาย มิ่งมิตร, 2539)

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ. ศ. 2533) พ.ศ. 2533 กำหนดให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลตัดสินและอนุมัติผลการเรียนของนักเรียนเอง โรงเรียนจึงเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของนักเรียนเอง โดยยึดหลักว่าผู้สอนเป็นผู้ทดสอบให้นักเรียนด้วยความยุติธรรม และเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากกว่าการตัดสินได้ตก เพราะการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทุกคนมากกว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อเลือกสรรคนบางคน (กรมวิชาการ, 2540) ฉะนั้นจึงจำเป็นที่ครูต้องมีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการศึกษาควบคู่ไปกับความเชี่ยวชาญ

ในการสอน

ปัญหาหนึ่งที่พบคือครูมักจะแยกการเรียนการสอนและการวัดการประเมินผลออกจากกัน และครูใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือชนิดเดียวในการวัดและประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งที่แท้จริงการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการดำเนินไปด้วยกันและเป็นไปอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน การใช้แบบทดสอบนั้นมีข้อจำกัดและข้อบกพร่องหลายประการ เนื่องจากแบบทดสอบที่ครูสร้างมักเป็นแบบทดสอบปรนัย วัดความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้าน แม้แต่การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ก็ไม่สามารถวัดกระบวนการคิดในระดับสูงของนักเรียน หรือวัดประสิทธิภาพการแก้ปัญหา แต่จะวัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ค่อนข้างน้อย และวัดทักษะบางอย่างไม่ได้ เช่นการพูด การเขียน การปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์ การเล่นดนตรี ทักษะทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องจำนวนครั้งของการทดสอบที่กระทำได้เพียงไม่กี่ครั้ง จำนวนเรื่องราวและเนื้อหาที่ผู้มาทดสอบได้เพียงจำนวนหนึ่งตามข้อจำกัดของเวลา การประเมินที่ปฏิบัติกันอยู่ไม่เป็นการประเมินที่เชื่อถือได้จริงของการจัดการศึกษา ผลการประเมินไม่สามารถให้ภาพที่ครอบคลุมความสามารถทุกด้านได้อย่างชัดเจน (กมล สุคประเสริฐ, 2540)

นักการศึกษา (Hills ,1991; Worthen and others, 1993 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศีลาเดช , 2540) กล่าวว่า การวัดผลการเรียน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) ในปัจจุบัน ยังมีข้อบกพร่องอยู่ หลายประการ เช่นการแปลผลการสอบผิดพลาด ครูและผู้บริหารการศึกษายังไม่เข้าใจกระบวนการประเมินผลการเรียนอย่างเพียงพอ ครูขาดการฝึกหัดการวัดผลในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย และการใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลการเรียนไม่ได้วัดว่า ผู้เรียนคิดอย่างไร ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร มีวิชาอะไรบ้างที่เขารู้อย่างลึกซึ้งและผู้เรียนมีวิธีการแสดงออกอย่างไรว่า เขาไม่รู้หรือไม่เข้าใจในวิชาที่กำลังเรียนอยู่ คือจากผลคะแนนสอบของนักเรียนไม่อาจทราบได้ว่ากระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหของนักเรียนเป็นเช่นไร (Wiggins, 1992 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศีลาเดช , 2540)

ส. วาสนา ประवालพฤษย์ , 2539 กล่าวไว้ในประเด็นการจัดการเรียนการสอนว่า สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสื่อความรู้ ข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด สภาพการเรียนการสอนปัจจุบันที่เน้นความรู้ความจำ ไม่พอที่จะเตรียมคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การเรียนการสอนจำเป็นต้องสร้างบุคคลให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง รู้จักสร้างและหาความรู้ด้วยตนเองได้ พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาที่ซับซ้อนในสังคม

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้เกิดความสามารถดังกล่าวในชั้นเรียนทุกระดับ โดยให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติจริง การร่วมมือกันในการทำงาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหารวมทั้งทักษะและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็น

ต่อการพัฒนาอีกมากมาย หากต้องการให้เกิดผลดังกล่าวแก่นักเรียน พบว่าการวัดผลประเมินผลแบบดั้งเดิมไม่สามารถวัดความก้าวหน้าและผลผลิตที่ซับซ้อนที่เกิดกับนักเรียนหลาย ๆ ด้าน นอกจากนั้นการประเมินผลแบบเดิมยังก่อให้เกิดความเฉื่อยชาแก่ตัวนักเรียน ส่วนมากจะมุ่งเน้นวัดความจำมากกว่าความคิดในขั้นสูงและการนำไปประยุกต์ใช้ จึงเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องผสมผสานการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถกล่าวได้อย่างเต็มที่ถึงผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมายและตรงกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียน เรียกการประเมินผลแบบนี้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่ไม่เน้นการประเมินทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนของนักเรียน (complex thinking skills) ในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหา การประเมินตนเองการให้ความร่วมมือ ซึ่งคล้ายกับโลกของงานจริงภายนอกโรงเรียน (Cradler , 1991)

นอกจากนั้นการประเมินผลตามสภาพจริงยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพงานปัจจุบันของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง การประเมินจากสภาพจริงกระทำได้ตลอดเวลากับทุกสถานการณ์ ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียนและชุมชน การสังเกตพฤติกรรมต่างๆ โดยใช้การตัดสินใจของมนุษย์ในการให้คะแนน (Jasmine, 1992 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , 2540)

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลตามแนวคิดใหม่นี้ เป็นการประเมินผลที่ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็น ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินมีหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกบริบทที่เป็นไปได้ แนวทางหนึ่งที่เป็นวิธีที่นิยมใช้มากในการประเมินผลตามสภาพจริงคือ การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) ซึ่งการประเมินผลวิธีนี้ได้รับการพัฒนาและใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศแถบตะวันตกทั้งยุโรปอเมริกาและออสเตรเลีย มีการนำวิธีการประเมินผลการเรียนวิธีนี้ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนและการประเมินผลในชั้นเรียนในวิชาภาษา และวิชาคำนวณ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การอ่านและการเขียนเป็นต้น การประเมินผลการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นวิธีการประเมินผลในชั้นเรียนที่รวบรวมข้อมูลทุกอย่างอย่างที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียนภายใต้กรอบเนื้อหาที่ต้องการประเมิน ซึ่งมีอาจใช้เครื่องมือชิ้นใดชิ้นหนึ่งมาวัดโดยตรงได้(Nolet ,1992 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , 2540) นอกจากนั้นแล้วการประเมินผลการเรียนวิธีนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงเจตคติ ค่านิยม ความต้องการของผู้เรียนจากปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูผู้สอน จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนแต่ละวัน (Mills , 1994)

การประเมินผลในชั้นเรียนโดยการประยุกต์ใช้แฟ้มสะสมงานได้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายเช่นบางรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา อาทิสหรัฐเวอร์มอนต์ (vermont) ได้ใช้การประเมินผลวิธีนี้ในวิชาคณิตศาสตร์อย่างเป็นทางการทั่วทั้งรัฐ โดยใช้วิธีนี้แทนการประเมินผลประเมินนิยม

(conventional testing) ตั้งแต่ปี 1992 เป็นต้นมา (Stephen and others, 1995) จากรายงานการวิจัยของโจนส์ (Jochns , 1994 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ ศิลาเดช , 2540) ซึ่งได้สอบถาม ครู นักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาต่างๆ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ต่างก็ให้ความคิดเห็นที่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ว่า เป็นวิธีการประเมินผลที่ใช้ได้ดีกว่าวิธีประเมินนิยม ในประเด็นที่สามารถตรวจสอบได้ว่า นักเรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถทำอะไร ได้บ้างทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านความรู้สึกนึกคิด นอกจากนั้นยังให้ข้อเสนอแนะว่า ควรได้มีการพัฒนา ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อวางแผนและออกแบบการประเมินผลที่มีความเที่ยงและความตรงมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทยปัจจุบันการประเมินผลในชั้นเรียนในทุกระดับชั้นส่วนใหญ่ยังคงนิยมมุ่งวัดนักเรียนโดยแยกระหว่างความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิดและทักษะการปฏิบัติออกจากกัน แยกกระบวนการวัดผลและการประเมินผลออกจากการเรียนรู้ การสอน เครื่องมือวัดผลยังเน้นการใช้แบบทดสอบที่ตอบด้วยกระดาษคินสอ การทำรายงาน การสอบภาคปฏิบัติตามขั้นตอนในตำรา เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน การวัดผลประเมินผลค่อนข้างเป็นความลับระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สถานการณ์การวัดและการประเมินผลเน้นห้องเรียนเป็นหลักเน้นการแข่งขันจนก่อให้เกิดการสอนเพื่อสอบหรือการกวดวิชา ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการนำวิธีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงโดยใช้การประเมินแฟ้มสะสมงานมาทดลองใช้เพื่อตรวจสอบในเบื้องต้นว่าจะมีความเหมาะสมกับครูไทยและนักเรียนไทยหรือไม่อย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง จะนำมาประยุกต์ใช้อย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน ทั้งนี้หากการทดลองปรากฏผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ก็สมควรได้มีการปรับปรุงและขยายผลการใช้อย่างกว้างขวางต่อไป (กนกวรรณ บั้งทอง, 2542)

แฟ้มสะสมงานเป็นการจัดระบบการสะสมงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างหลากหลาย อันนำไปสู่การประเมินตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียนทุกแง่ทุกมุม ซึ่งจุดเด่นของแฟ้มสะสมงาน คือ ความยืดหยุ่นตามเนื้อหา อายุ และพัฒนาการของนักเรียน เน้นจุดแข็งของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ นอกจากนั้นครูยังสามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนทั้งรายบุคคลรายกลุ่มทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอีกทั้งยังสามารถใช้เป็นตัวกลางในการประชาสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองของนักเรียนและโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ , 2540)

ในวงการศึกษาไทย แฟ้มสะสมงานเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ และในความเข้าใจในความหมายแคบ ๆ ของครูว่า แฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของผู้เรียน จึงนำไปสู่การเก็บชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างใส่ไว้ในแฟ้ม แฟ้มกลายเป็นอัลบั้มภาพ สิ่งที่เกิดขึ้นกลายเป็น ขยะ มากกว่าสิ่งที่จะบ่งบอกความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งแฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งสะท้อนความสามารถโดยรอบด้านของผู้เรียนในหนึ่งเทอมทำเพียง 2 -3 แฟ้มก็เพียงพอและสามารถนำมาให้ประเมินผลรวมกัน

ได้ทุกวิชาต้องปลูกฝังแก่นความรู้ความสามารถเหมือนกัน เช่น ความรู้ความสามารถ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ตัดสินประเมินค่า ความสามารถของเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำสิ่งที่เขาสนใจ หากทำเช่นนี้ได้ เพิ่มสะสมงานจะมีคุณค่า เป็นเครื่องมือสร้างเด็กไทย ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (สุรชาติ สังข์รุ่ง, 2542)

การประเมินผลจากเพิ่มสะสมงาน เป็นทางเลือกใหม่ของการประเมินผลการเรียนที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง สามารถประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งการประเมินผลโดยวิธีการดั้งเดิม โดยเฉพาะการวัดด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะวัดความสามารถและคุณลักษณะดังกล่าวได้ วิธีการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานเป็นการประเมินเชิงบวก เพื่อค้นหาความสามารถ ความก้าวหน้าของผู้เรียนรวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มศักยภาพ เป็นวิธีการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพในการประเมินผลความก้าวหน้าเพื่อพัฒนาผู้เรียน (formative evaluation) รวมทั้งสามารถใช้ในการประเมินผลรวมสรุป (summative evaluation) ในสถานการณ์การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และนักเรียนเป็นผู้สร้างงาน และสร้างความรู้ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, 2538)

ในส่วนของงานวิจัยที่ผ่านมา เนื่องจากเพิ่มสะสมงานยังเป็นเรื่องใหม่ในระบบการศึกษาไทย ดังนั้นการค้นคว้าเพื่อทำการตอบคำถามในเชิงการวิจัยจึงไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ปัจจุบันได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการของเพิ่มสะสมงานเพื่อใช้ในการประเมินด้านต่าง ๆ เช่น สมชาย มิ่งมิตร (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้พอร์ตโฟลิโอที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลัดดาวัลย์ ช่อตรง (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบประเมินเพิ่มสะสมงานการสอนของครูประถมศึกษา : กรณีศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนวัดหนองหมู จังหวัดนครสวรรค์ ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาเพิ่มสะสมผลงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยูพา เวียงกมล (2541) ได้ศึกษาผลของการประเมินตนเอง โดยใช้เพิ่มสะสมงานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา (2542) ได้ศึกษาผลการใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และจิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ (2542) ได้ศึกษาเพิ่มสะสมงานโรงเรียน : การวิจัยรายกรณี โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา ซึ่งในส่วนของงานปฏิบัติจริงการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานนั้น ได้รับความสนใจจากโรงเรียนต่างๆ ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชนทั้งนี้เนื่องจากเทคนิควิธีของเพิ่มสะสมงานเป็นวิธีการที่จะอำนวยความสะดวกให้กับระบบการปฏิบัติงานรวมไปถึงการประเมินผลงานที่แสดงถึงความเป็นรูปธรรมสามารถตรวจสอบได้ง่ายและมีความชัดเจนมากกว่าการประเมินในอดีต

ในปัจจุบันนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญ ความสนใจ แสวงหาและพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิค การจัดกระบวนการเรียนการสอนใหม่ๆ ทางการศึกษามากขึ้น เช่น การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ (concentrate language encountered) การเรียนภาษาแบบธรรมชาติ (whole language learning) คณิตศาสตร์ที่มีความหมายต่อนักเรียน (meaningful mathematics) และการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) สภาพการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้วิธีการประเมินผลแบบเลือกตอบ (multiple choice) นั้นดูเหมือนว่าจะมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะวัดความสามารถทั้งหมดของนักเรียนและ เพื่อให้การรายงานความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนมีความน่าเชื่อถือ สามารถเข้าใจได้ง่าย เป็นรูปธรรม ครูผู้สอนสามารถใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนได้ เพราะเพิ่มสะสมงานสามารถเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง มีความก้าวหน้าอย่างไร จุดแข็งจุดอ่อนในการเรียนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เป็นอย่างไรซึ่งสามารถดูได้จากเพิ่มสะสมงานของนักเรียน (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ , 2543)

เพิ่มสะสมงานมีการใช้เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ และวิชาต่าง ๆ กัน มาก เพราะต้องการจัดให้การประเมินผลแบบสภาพที่แท้จริง (authentic assessment) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการปฏิบัติจริงของนักเรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ไม่มีใครวิเคราะห์ให้เห็นภาพว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะและทิศทางใดและกระบวนการ ประเมินผลเป็นอย่างไร ซึ่งการนำเพิ่มสะสมงานมาใช้ในโรงเรียนขณะนี้จะพบมากในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ รูปแบบของเพิ่มสะสมงานแต่ละ โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ครูผู้สอนหาข้อสรุปไม่ได้ และบางโรงเรียนทำไมใช้เพิ่มสะสมงานในการ ประเมินผลการเรียนของนักเรียนแต่ทำไมบางโรงเรียนไม่ใช้ เหตุผลเหล่านี้ยังไม่มีผู้ใดทำการ ศึกษาวิจัยให้เห็นสภาพของปริมาณการใช้และกระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลนักเรียนอย่างชัดเจน

ดังนั้นจากประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์สภาพและกระบวนการใช้ เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินนักเรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการข้อดี จุดเด่น และจุดด้อยของวิธีการ ประเมินผล โดยใช้เพิ่มสะสมงานมาเป็นแนวทางและข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพและกระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินผลนักเรียน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพและกระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานกับลักษณะของ โรงเรียนและภูมิหลังของครู

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูที่สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโรงเรียนทุกสังกัดทั่วประเทศ

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 ภูมิหลังของครุมี 13 ตัวแปร

2.1.2 ลักษณะของโรงเรียนมี 14 ตัวแปร

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 สภาพการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินนักเรียน

2.2.2 ลักษณะของกระบวนการประเมินผลนักเรียน โดยใช้เพิ่มสะสมงาน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินนักเรียน หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของผู้เรียนจากพัฒนาการด้านความประพฤติโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา โดยให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา

เพิ่มสะสมงาน หมายถึง แหล่งที่เก็บหลักฐานหรือชิ้นงานคัดสรรของนักเรียนเพื่อสะท้อนหรือบอกความสามารถและความก้าวหน้าทางการเรียนในวิชาต่างๆ โดยพิจารณาจากผลงานหลักฐานต่าง ๆ ที่เปรียบเสมือนตัวแทนบอกความสามารถของนักเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมายการใช้เพิ่มสะสมงานร่วมกับครูผู้สอน การพัฒนาเพิ่มสะสมงานในกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิด โอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถจากการปฏิบัติงานจริง การพัฒนาผลงานนั้นให้มีคุณค่ามากที่สุดจนเต็มศักยภาพ โดยมีความร่วมมือของนักเรียนครูผู้สอน ผู้ปกครอง และการเสนอผลงานนั้นเพื่อให้ครูประเมินคุณค่าทั้งด้านความรู้ การปฏิบัติจริง และจิตพิสัย ตามเกณฑ์ที่ได้ร่วมกันกำหนด

การใช้เพิ่มสะสมงาน หมายถึง การนำเพิ่มสะสมงานมาเป็นเครื่องมือและข้อมูลสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักเรียนในกระบวนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

สภาพของการใช้เพิ่มสะสมงาน หมายถึง ปริมาณและลักษณะของการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินนักเรียน

กระบวนการใช้เพิ่มสะสมงาน หมายถึง ขั้นตอนของการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินนักเรียนซึ่งมี 10 ขั้นตอนคือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกัน 2) การสะสมงาน/ชิ้นงาน 3) การคัดเลือกผลงาน 4) การจัดระบบของเพิ่มสะสมงาน 5) การแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน 6) การตรวจสอบผลงานของตนเอง 7) การประเมินเพิ่มสะสมผลงาน 8) การประชุมเพิ่มสะสมผลงาน 9) การปรับเปลี่ยนผลงานให้เป็นปัจจุบัน 10) การจัดนิทรรศการเพิ่มสะสมงานโดยจุดมุ่งหมายของการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินนักเรียนเพื่อตัดสินความก้าวหน้า (formative) และการตัดสินสรุปรวม (summative)

การประเมินผลแบบเดิม หมายถึง เป็นการประเมินผลการเรียนโดยใช้ข้อสอบมาทดสอบในระยะสั้นๆ แล้วนำคะแนนที่ได้มาตัดสินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการประเมินดังนี้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยและเน้นกระบวนการ

3. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องทำการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

4. ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

การประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน หมายถึง การประเมินความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียน โดยพิจารณาจากผลงาน หรือหลักฐานในเพิ่มสะสมงาน ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเพียงพอสำหรับครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าและผลสำเร็จของผู้เรียน รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของบุคคลหลายฝ่าย คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัยของนักเรียนที่เกิดขึ้นภายหลังจากจบการเรียนการสอนทักษะตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละวิชา ซึ่งในที่นี้หมายถึงคะแนนที่ได้จากวิชาที่เรียนที่มีการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานที่มีขอบเขตเนื้อหาเหมือนกับข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลการเรียนของนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในด้านสภาพปัจจุบันและกระบวนการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินผลนักเรียนอันจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงของนักเรียนให้ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ทำให้ได้สารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการออก
ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนต่อไป